

**II. ULUSLARARASI DİNİ
ARAŞTIRMALAR VE
KÜRESEL BARIŞ SEMPOZYUMU**

***“SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ
BARIŞIN TESİSİNDEKİ ROLÜ”***

Cilt II

19 - 20 - 21 MAYIS 2016
HOLLYWOOD HOTEL - SARAJEVO

TÜRKİYE İMAM HATİPLİLER VAKFI YAYINLARI

Yayın No: 9

Kongre / Sempozyum / Toplantı: 2

DİNİ ARAŞTIRMALAR VE KÜRESEL BARIŞ

ISBN : 978-605-86221-9-7 (Takım)

ISBN : 978-605-67126-0-9 (1. cilt)

ISBN : 978-605-67126-1-6 (2. cilt)

Editörler:

Prof. Dr. Muhiddin Okumuşlar

Sayfa düzeni/kapak:

Kapak: Yasin Tan / markalog

İç düzen: Esra Doğan

Baskı/cilt:

SEBAT OFSET MATBAACILIK

Fevzi Çakmak Mh. Hacı Bayram Cd. No: 57

Tel: +90 332 342 0153 Karatay-KONYA

sebat@sebat.com

KTBS.No: 16198 - Basım Tarihi: ARALIK 2016

**RUSÇA KUR'AN ÇEVİRİLERİNİN TANITIMI VE ÇEVİRİBİLİM
AÇISINDAN İNCELENMESİ - I
(ARAPÇADAN RUSÇAYA YAPILAN KUR'AN ÇEVİRİLERİ)
Yrd. Doç. Dr. Mürsel ETHEM**

Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı
murselethemoglu@yahoo.com

**INVESTIGATION IN TERMS OF INTRODUCTION AND TRANSLATION
STUDIES OF RUSSIAN QUR'AN TRANSLATIONS - I
(QUR'AN TRANSLATIONS WHICH MADE BY ARABIC LANGUAGE INTO
RUSSIAN LANGUAGE)
ABSTRACT**

Last Call for humanity from the God was Holy Qur'an which was translating in many languages in the East and in the West. The oldest translation of Holy Qur'an was into Persian language. When you search the studies of the Islam and Quran in the Russian language, you can see that the first studies about Islamic religion has been written XI century. But all the translations weren't made from only the Arabic language but also it has been formed from Qur'an translations which were in European languages. These Qur'an translations were supplied for the people who wanted to understand Qur'an but these had some problems. The first meanings of the Qur'an from Arabic language were translated by Boguslavsky (1893) and Sablukov (1880). This study is tried to examine these meanings of Qur'an which was translated into Russian language directly from Arabic language. During this research were given examples where it has been necessary; and we presents same proposals in order how to write better meaning of Qur'an in the Russian language. At the result part of the study, it is evaluated the data it is reached.

Key Words: The Qur'an Translations in the Russian Language, the Meanings of the Qur'an, Translation Studies, Semantic Change.

Giriş

Rus dilinde yayımlanan Kur'an çevirilerini "Batı dillerinden Rusçaya" ve "Arapçadan Rusçaya" olmak üzere iki kısma ayırmamız mümkündür. Rusların Kur'an muhtevasıyla ilk tanışmaları Batı dillerinden Rusçaya yapılan Kur'an mealleri aracılığıyla olmuştur (Rusçaya yapılan meallerin tarihi sıralamasını incelemek için bkz: Hamidullah, 2000: 130-131).

1871 yılından itibaren Rus halkı artık "Arapçadan Rusçaya Yapılan Kur'an Çevirileri"ni okuma bahtıyarlığına kavuşmuşlardır. Tabi ki "Arapçadan Rusçaya Yapılan Kur'an Çevirileri" faaliyetlerinde ilk araştırmacılara büyük görevler düşmüştür. İlmi donanıma sahip olan ilk mütercimler üzer-

lerinde olan yükün farkında olmalıydılar ki yaptıkları çalışmalar sonraki nesle kaynaklık ve örnek olmuştur.

Bu çalışmamızda “Arapçadan Rusçaya Yapılan Kur’an Çevirileri”nin sadece bazılarını inceleyeceğiz. Nitekim söz konusu çalışmamız bir makale sınırlarını aştığı için mealler, belirlediğimiz kriterlere tabi tutarak iki kısma ayırmaya mecbur kaldık. Söz konusu kriterler şunlardır:

- a) Rusça konuşanların arasında yaygın olan mealler
 - Bazı mealler Rusça konuşanların nazarında itibar kazanmış ve tercih edilmiştir. Ayrıca bu mealler halk tarafından kolayca temin edilebilmektedir. Bu çalışmamızda seçtiğimiz mealler “Rusça meal” denildiğinde ilk akla gelen çalışmalardır.
 - Bununla beraber seçtiğimiz meallerin yazarları tercüme esnasında çalışmalarına farklı bir yaklaşım ve metot sergilemişlerdir.
- b) Meal yazarlarının tanınması
 - Bazı meal yazarları halk tarafından tanınmamaktadırlar. Bu ise okur üzerinde ve mealinin tercihinde olumsuz etki yaratmaktadır. Bundan dolayı çalışmamızda meal mütercimlerini seçerken herkes tarafından yeterince tanınmasını da dikkate aldık.

1. DMITRIY BOGUSLAVSKIY, KORAN, 1871

Kur’an’ı Arapçadan Rusçaya ilk tercüme eden General Dmitriy Boguslavskiy (1826-1893) olmuştur (İsmail Türkoğlu ilk mealin Sablukov’a ait olduğunu bildirilmektedir. Bu bilgi tarihi verilere uygun düşmemektedir. Türkoğlu, 2008: XXXV/266-267). Boguslavskiy çalışmasını 1871 yılında bitirmesine rağmen yayıma yaklaşık yüz yıl sonra kavuşmuştur. Anlaşıldığı kadarıyla Boguslavskiy Kur’an’ın çevirisini yayımlamak için çok çaba sarf etmiştir fakat her nedense bunu yapmamıştır. Her ne kadar Sablukov’un mealine karşılaşma sebebi gösteriliyorsa ise de bazılarına göre bu mealin yayımlanmasının asıl sebebi kiliseden gizli bir yasağın çıkmasıdır. (Pazarbaşı, 2001: 144; Shovkhalov, 2006: 33; 36). 1859 yılında Şeyh Şamil’e refakatçilik yapan ve görevinden dolayı uzun yıllar İstanbul’da bulunan Boguslavskiy mealini hazırlarken Arapça ve ağırlıklı olarak Türkçe kaynaklardan istifade etmiştir (Rezvan, 2001: 414; Kuliev, 2003:338-339).

Mütercim mealinin önsözünde ilk başta meal yazmak gibi bir gayesinin olmadığını dile getirmektedir. Boguslavskiy, doğudaki görev süresinde, sadece meraktan dolayı Kur’an’ın zor anlaşılan yerlerini çözmeye çalışmış ve farkında olmadan hemen hemen bütün Kur’an’ı tercüme etmiştir. Rusya’ya dönünce Batı dilinden Rusçaya tercüme edilmiş bir mealle karşılaşır ve bu meali incelediğinde birçok hatalarla dolu olduğunu görür. Bu Boguslavskiy’e kendi çalışmasını tamamlama fikrini verir. Tercüme esnasında şahsî görüşlerine yer vermemeye çalışan Boguslavskiy, mealin tercümesini mümkün oldukça kaynak dil odaklı olmasına gayret gösterdiğini belirtmektedir. Mealın hazırlanmasında ve icap ettiği durumlarda izahlar için İsmail Ferruh Efendi’ye ait *el-Mevakıb* isimli eseri kaynaklık etmiştir

(Boguslavskiy, 2005: X).

Kraçkovskiy, Boguslavskiy'nin meal çalışması ile alakalı övgüyle şu gerçeği dile getirmektedir: 'Meale göz attığımda hemen fark ettim ki bu meal Kur'an'ın Arapça metninden yapılmıştır. Belli ki mütercim Arapçaya hâkimdir... Yaptığı çalışmalarıyla bu meal sahibi ismini tarihe kaydetmeye hak etmiştir. Zahiren bakıldığında bu meal yayımlanmak için hazırlanmış fakat yayımlanmamıştır...' (Kraçkovskiy, 1955: I/121).

İncelediğimiz mealde karşılaştığımız bazı hatalara yer vermek istiyoruz. Bu hataların bir kısmı Kur'an'da zikredilen edatlara yeterince itina gösterilmeden çevirilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Yusuf suresi 100.ayetten bir örnek verelim:

وَرَفَعَ أَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا وَقَالَ يَا أَبَتِ هَذَا تَأْوِيلُ رُغْبَائِي مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ أَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِمَا يَشَاءُ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Ayette geçen “ إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِمَا يَشَاءُ ” Şüphesiz Rabbim, dilediği şeyde nice incelikler sergileyendir” ifadesine Boguslavskiy “Господь мой полон благодати, когда хочет этого – Benim Rabbim lütufla doludur, bunu istediği zaman” şeklinde tercüme etmiştir. Söz konusu tercümeye bakıldığında zaman “istediğine/ dilediği şey için” anlamına gelen “لِمَا - lima” edatına “لَمَّا - lemma” edatı gibi tercüme etmiş ve “istediği zaman” manasını vermiştir (Benzer hatalar için bkz: İbrahim suresi, 14/5; Nahl suresi, 16/63; Tin suresi, 95/3; Mutaffifin suresi, 83/26).

Kaynak metin odaklı meallerde dikkat çeken en önemli özellik anlamın bağlama uyup uymaması dikkate alınmaksızın lafzi tercüme edilmesidir. Bu tür çevirilerde okur her zaman tercüme edilen metni anlamayabilir. Nitekim tercüme edilen metin erek kültürü dikkate alınmaksızın gerçekleştirilmiştir. Konunun daha iyi anlaşılması için bir örnek verelim:

Kısa ayetler içeren surelerin genelde mütercimler tarafından eksik tercüme edildiğini müşahade etmekteyiz. Abese suresinin ilk ayetleri müfessirler tarafından farklı yorumlanmış ve anlaşılmıştır. Biz o tartışmalara girmeden ayetlerin meali üzerinde durmak istiyoruz:

عَبَسَ وَتَوَلَّى (۱) أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَى (۲) وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّه يَزْكَى (۳) أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرَى (۴) أَمَّا مَنْ اسْتَعْزَى (۵) فَأَنْتَ لَهُ تَصَدَّى (۶)

1. Он нахмурился и отвернулся, 2. потому что к нему пришел слепой. 3. Кто может объяснить тебе: может быть, это – человек праведный; 4. или, может быть, он твои предостережения, и они будут ему полезны. 5. Но богатству 6. ты оказываешь внимание.

Rusça mealin Türkçesi: 1. Yüzünü ekşitti ve döndü, 2. çünkü âmâ ona geldi. 3. Kim sana anlatabilir: belki, o – dürüst birisidir; 4. Veya, belki, o senin uyarılarını, ve onlar ona faydalı olacak. 5. Ama zenginliğe 6. sen ilgi gösteriyorsun.

Boguslavskiy'nin yaptığı bu meali birkaç açıdan irdelemek mümkündür:

- 1) Söz konusu surenin manası ayet numaraları dikkate alınarak verildiği için harfi harfine tercüme olmuştur ve okura manayı yansıtmada başarılı olamamıştır.
- 2) Ayette geçen “لَعَلَّهٗ يَرْجَى” ifadesine “belki, o – dürüst birisidir” şeklinde tercüme edilerek yanlış bir anlam verilmiştir.
- 3) Dördüncü ayete mana verilirken Rusça dil yapısına itina gösterilmemiş ve ayette verilmek istenilen mana eksik kalmıştır.
- 4) Beşinci ve altıncı ayetlere gelince tercümenin asıl metinle hiçbir alakası yoktur desek abartmış olmayız. Nitekim takdir edilir ki bu ayetlere verilen “5. Ama zenginliğe 6. sen ilgi gösteriyorsun” şeklindeki bir tercümeyi başka türlü açıklamak mümkün değildir.

2. GORDIY SABLUKOV, KORAN ZAKONODATELNAYA KNIGA MOHAMEDANSKAGO VEROUÇENIYA, 1878

Gordiy Semönoviç Sablukov (1804-1880) 1878 yılında mealini yayımlamış ve böylece tarihe “ilk yayımlanan meal” unvanıyla geçmiştir. Saratov ilahiyat fakültesinde İbranice ve Tarih dersleri veren Sablukov’un mealı 1961 yılına kadar Rus halkının ihtiyacını karşılayabilmiştir. Sablukov, mealini hazırlarken bazı siyasi amaçlar güdülerek Tatarlar tarafından itibar görülen kaynakları esas almıştır. Bu meal, yıllarca Rus halkının ihtiyacını karşılamıştır. Bununla beraber V.İ. Belaev ve P.A. Gryazneviç’in “Sablukov’un eski dil kullanması, kapalı ifadelerle yer vermesi... bazen okurun aklına “acaba mütercimın kendisi bu ayeti anladı mı?” sorusunu getirmektedir” gibi eleştirilerinden de anlaşılacağı üzere söz konusu mealin gün geçtikçe eksikliği ortaya çıkmıştır (Kraçkovskiy, 1963: 4-5).

Sablukov’un Müslümanlara yönelik tepkilerinden birisi de “Kur’an’ın tefsir kaynakları olmaksızın anlaşılamaması” iddiasıdır. Kur’an’ın anlaşılamamasına yol açan etkenleri Sablukov şu şekilde sıralamaktadır:

- a. Kur’an’ın cem’i esnasında iniş sırasının dikkate alınmaması bağlamının birbirinden kopmasına neden olmuştur.
- b. Kur’an dilinin eski kalması. Arap dilinin yenilenmesi ile birlikte Kur’an dilini bu günkü Arapların bile kolaylıkla anlamaları güçtür.
- c. Kur’an dilinin şiirsel olması da kolay anlaşılmasına engel olmuştur (Sablukov, 1884: 129-135; 145 vd.)

Sablukov’un mealinde ayetlerin numaralandırılması resmi Mushaf’a uymamaktadır. Büyük bir ihtimalle ayetlerin sıralanışında Alman şarkiyatçısı Gustav Leberecht Flügel’den almıştır. Nitekim Flügel tarafından hazırlanmış olan Corani Textus Arabicus, oryantalistlerin ayet numaraları konusunda temel referans olarak kabul ettikleri bir kaynak eserdir. Fakat bu yaklaşım bir araştırmacının -ayetleri karşılaştırırken- işini hayli zorlaştıracığı açıktır (Sablukov, 1894).

Kur’an’ın ilahi bir kaynağa dayandığını kabul etmeyen Sablukov, mealinde Hristiyanlara mahsus bazı terim ve ifadeler kullanmıştır. Örneğin Bakara

suresi 138. ayetinin mealinde, İslam'a yabancı olan "vaftiz etme" ifadesini kullanmaktadır. Vaftiz sözcüğü "suya batırmak, yıkamak" anlamlarına gelen Yunanca βαπτίζω (Baptizdo) sözcüğünden türemiştir. Farsçadan Türkçeye geçen abdest sözcüğü ile Yunancadan diğer dillere geçen "vaptismos" sözcüğü arasında büyük benzerlik vardır. Birçok Hristiyan mezhebinde çocuklar küçük yaşta vaftiz edilirler ve vaftizden sonra çocuğa isim verilir. Bazı Hristiyan mezheplerinde ise ancak bilinçli bir şekilde Mesih İsa'ya iman eden vaftiz edilir.

صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ

Мы по **крещению** Божию; и кто лучше того, кто по **крещению** от Бога? И ему мы поклоняемся.

Türkçesi: Biz Allah'ın vaftiziyleyiz; Allah'ın vaftiziyle olandan daha iyi kimdir? Ve biz ona ibadet ediyoruz.

Kur'an'ın bazı yerlerinde çelişkilerin var olduğunu iddia eden Sablukov'un hedefi zaten Kur'an'ı anlaşılır bir dilde tercüme etmek değil, bir mustehrik olarak Kur'an'ın ve dolayısıyla İslam'ın hatalı olduğu görüşünü yaymaktır.

3. *İGNATIY KRAÇKOVSKIY, KORAN, 1963*

Sovyetler Birliği döneminde genelde İslam özelde ise Kur'an hakkında ciddi araştırmalar yapanlardan birisi şüphesiz Rus şarkiyatçısı Kraçkovskiy (1883-1951)'dir. 1905 yılında Petersburg Üniversitesi Doğu Dilleri Fakültesinden mezun olmuştur. Görevi gereğince Lübnan, Suriye, Filistin ve Mısır devletlerinde bulunmuştur. Arap dili uzmanı olan Kraçkovskiy'nin 500 küsur ilmi çalışması vardır. Yaptığı çalışmalar göstermektedir ki Arapçası son derece yeterli ve güzeldir (Saipova, 2006: 14-15; Shovkhalov, 2006: 55-56; Kurtuluş, 2002: XXVI/286).

Kraçkovskiy'nin mealinde siyasetin, ateizmin ve materyalizmin baskılarının izlerini gözlemlemenin mümkün olduğu bildirilmektedir (Rezvan, 2001: 445). Kraçkovskiy Kur'an'ın dini muteberliğini kabul etmemekle mealine farklı bir boyut kazandırmıştır; Kraçkovskiy'nin meal çalışmasındaki amacı Kur'an'ı klasik tefsirlerden kurtararak hedef dilde "eşdeğer yazınsal bir metin" oluşturmaktır. Kraçkovskiy'nin iş yoğunluğundan meal çalışması tamamlanamamış ve ölümünden on iki sene sonra eşinin katkılarıyla yayımlanabilmiştir (Kuliev, 2003: 943-945). Bu meal tamamıyla yazar tarafından bitirilememiş ve tabiri caiz ise müsvedde halindeydi. Bu haliyle de olsa, diğer Rus ve hatta Avrupa'da yayımlanan meallerden daha kaliteli sayılmaktadır (Rezvan, 2001: 443). Kraçkovskiy, A. Fişer'in Kur'an'ın analizi ile alakalı çalışmasını inceledikten sonra bir mealin başarılı olması için üç maddeden bahsetmektedir:

- a) Tefsirlerdeki yorumların etkisi altında kalmadan Kur'an metnine ağırlık verilmesi gerekir. Fakat bununla beraber tefsirlerde filoloji, gramer, deyiş bilim/phraseology ve Cahiliye şiirleriyle yapılan açıklamalara dikkat edilmelidir.

-
- b) Ayetin farklı anlamlara gelebileceğine ve “birçok ayetin sorunsal karaktere sahip olduğuna” dikkat edilmelidir.
- c) Kur’an’da Yahudi ve Hristiyan izlerini aramamak gerekir. Fakat bununla beraber Muhammed’in Arap müşrik toplumda büyüdüğünü ve adet, kültür ve dillerinden etkilenme ihtimalini göz önünde bulundurması icap etmektedir (Rezvan, 2001: 444).

Kur’an’ın tercümesine sistematik olarak 1921 senesinde fakültede hocalık yaptığı dönemlerde başlayan Kraçkovskiy kendinden önceki mealleri incelemiş ve mütercimlerin düştüğü hatalara düşmemeye çalışmıştır. Kalite açısından kendinden önceki mealleri geride bırakmıştır. Elbette Kraçkovskiy bir musteşrik olarak bu alanın uzmanı sayılmaktadır. Zaten Kraçkovskiy’nin meali o kadar kaliteli yazılmıştır ki kendinden sonraki Kur’an çalışmalarını ister istemez etkisi altına almış ve onlara kaynaklık etmiştir (Kraçkovskiy, 2010).

Musteşriklerin yaptıkları çalışmalarda mensup oldukları ideolojinin izlerini görmek şaşırtıcı olmamalıdır. Meseleyi örnekle izah etmeye çalışalım. Kur’an’ın hidayet özelliği taşıyan ayetlerini inkâr edenlerin bahaneleri Kur’an’da şu şekilde bildirilmektedir:

وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلًا مَّا يُؤْمِنُونَ.

Ama onlar: “Kalplerimiz zaten bilgi ile dolu!” derler. Hayır, bilakis Allah, onları hakikati kabullenmeyi reddettikleri için gözden çıkarmıştır. Zira onlar sadece basmakalıp birkaç şeye inanırlar (Bakara suresi, 2/88. Esed, 2002).

“قُلُوبُنَا غُلْفٌ” kulûbunâ gulf” deyimi “kalplerimiz örtülüdür/kalplerimiz bilgi ile doludur” gibi anlamlara gelmektedir. “Ğulfun” veya “Ğulufun” kıraat okunuşuna göre anlamı değişebilmektedir (et-Taberî, 2001: II/226). Kraçkovskiy bu ayeti şöyle tercüme etmiştir:

“ve onlar dediler: “bizim kalpler sünnet edilmemiştir”. Evet! Allah onların inançsızlıklarını lanet etsin, onlar az inanıyorlar.”

Rusça mealin metni: И сказали они: "Сердца наши не обрезаны". Да! Пусть проклянет их Аллах неверие, мало они веруют!

Burada dikkat çekmek istediğimiz nokta “Сердца наши не обрезаны/Bizim kalpler sünnet edilmemiştir” ifadesidir. Her ne kadar bu ifadenin zahiren alakasız gibi tercüme edildiği düşünülse de araştırıldığında Hristiyanlıkta benzer bir inancın ve ideolojinin var olduğu görülecektir. “Yüreği sünnet etme” ifadesi Kutsal Kitab’ın tefsirlerinde “kalbin kötülüklerden, kıskançlıktan, kibirden, gösterişten, açgözlülüğten korunması” anlamında kullanılmaktadır (Atamov, 2013: 77 vd.).

4. VALERİYA PORHOVA, KORAN PEREVOD SMISLOV I

KOMMENTARII, 1991

Porohova’nın (1940-) İngilizcesi son derece iyidir ve kendisi profesyonel simultane mütercimidir. 1991 yılında Porohova’ya ait bir meali yayımlanmıştır (Bazı kaynaklarda ise farklı tarihler de verilebilmektedir: 1993,

1997). Rusya’da halkın İslam edebiyatına ve Kur’an meallerine olan ihtiyacının birçok kurum için bazı eserlerin korsan yayımı piyasaya sürerek maddi gelir getirdiğini dile getiren Rezvan, Porohova’nın bu çalışmasını “Arapçayı dahi bilmeyen, basit temele bile sahip olmayan Porohova’nın meali güzel organize ve idareciliğin bir ürünüdür” şeklinde sert bir dille eleştirmektedir (Rezvan, 2001: 449-450)

Kraçkovskiy’nin talebesi Dolinina da Rezvan’ın eleştirilerine katılarak: “...Söz konusu olan Porohova’nın meali - ki defalarca basılmış ve yayımlanmıştır - çok kötüdür. ...Porohova’nın da ifade ettiği gibi meali baş müftülük denetiminde yapılmış ve Arap ülkesinde basılmış; fakat özür dileyerek ifade etmem gerek ki Arapça bilmediğine göre bunu hangi dilden yapmıştır!? Açıklamalarda ‘Nur’ kelimesinin ‘Munir’ kökünden türediğini söylüyorsa bu, sözün bittiği andır” şeklinde değerlendirmede bulunmaktadır (Dolinina, 2016). Dağıstan Diyanet İşleri Başkan yardımcısı merhum Omarov da Porohova’nın Arapçaya olan hâkimiyetinden olumsuz ifadeler sarf etmektedir (Omarov, 2009: 47 vd.)

El-Ezher’den resmi onay olarak 1997 yılında çıkan yeni baskısı ilim adamlarının tepkisine neden olmuştur. Dubai Vakıflar Genel Müdürlüğü meali incelemek için Mısır, Suudi Arabistan, Fas ve Rus ilim adamlardan oluşan bir heyet oluşturmuştur. Meal incelendikten sonra heyet oy birliğiyle “Mealın yayımlanması yasaklanmalı” kararını vermiştir (Rezvan, 2001: 450).

Porohova, mealinin giriş kısmında “geleneksel mealler Kur’an’ın ruhunu yansıtmakta yetersiz kalmaktadırlar. Örneğin ‘*takva*’ kelimesi meallerde sadece ‘Allah korkusu’ diye tercüme edilmiştir. Hâlbuki Kur’an’ın birçok yerinde ‘dindar, zahit’ anlamlarında kullanılmıştır; veya ‘*sabr*’ kelimesi. Bütün mealler bu kelimeye sadece ‘sabır/dayanç’ tercümesini verirler.” şeklindeki ifadelerle yer vermektedir. Porohova, Kur’an’ın tercümesi hakkında bahsederken “bir dilde vahiy edilen İlahi kelamı başka dile eşdeğerliğini koruyarak aynen aktarmak imkânsız olduğuna göre mütercimın görevi İlahi kelamın manasını tam yansıtmak olmalıdır” görüşlerini ifade etmektedir (Porohova, 2009: 19). Mealinde şiirsel bir metot kullanarak metne bağlı kalmadan serbest tercüme eden Porohova tercihini “Meallerden hiçbir, Kur’an’ın insanlar üzerinde bıraktığı inanılmaz etkiyi bırakamaz. Çünkü onlar, Kur’an’ın mucizeliği, edebî güzelliği, ses ve üslup özellikleri ve belagatini yansıtmamaktadırlar. Bu yüzden, Rus okuyuculara ruhları coşturan, aklı ve düşüncüyü fetheden, kalpleri tesiri altına alan ve hislere hitap eden Kur’an’ın İlahi ayetlerinin atmosferini hissettirmeyi amaçladım” şeklinde dile getirmektedir (Porohova, 2009: 24)

Mealde şiirsel üslup benimsendiğinden ayette geçen bazı kelimelerin manası verilmemekle beraber kafiye gözetememe endişesiyle ayette zikri geçmeyen sözler de eklendiğini gözlemlemek mümkündür. Bakara suresi 149.ayetne verilen meali inceleyelim:

وَمِنْ حَبِثُ خَرَجْتُ قَوْلَ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ...

“Откуда бы ты ни был родом,

Ты повернись лицом к Запретной (для греха) Мечети...

Bayan Porohova yukarıdaki ayete “Doğum yerin neresi olursa olsun, Sen yüzünü (günah işlemeye) yasak olan Mescidi Haram’a çevir...” şeklinde mana vermiştir.

Ayette geçen “حَرَجَ- harace” fiilinin sözlük anlamı “çıktı” kelimesi bu ayette mecaz olarak kullanılmış ve dil açısından Porohova’nın belirttiği mana söz konusu olamaz (et-Taberî, 2001: II/681).

Başka bir örneği Nisa suresinin 103. ayetinden vermek istiyoruz:

فَإِذَا قُضِيَتْ الصَّلَاةُ فَادْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ فَإِذَا اطْمَأْنَنْتُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا

Когда ж пропустите молитву,
(В душе своей) Аллаха призовите,
Стоять ли будете, или сидеть, или лежать...
Porohova bu ayeti şu şekilde tercüme etmiştir:

Siz namazı kaçırdığınızda,
(kendi içinizde/ruhunuzda) Allah’ı çağırın
İster ayakta durarak, ister oturarak, ister yatarak...
Ayette geçen “فَإِذَا قُضِيَتْ الصَّلَاةُ” ifadesini Porohova “kaza namazı” olarak tercüme etmeyi tercih etmiştir. Bu anlamı tercih etmesinde ise referans olarak Abdullah Yusuf Ali’yi göstermiştir. Bununla beraber dipnotta, “namazı kılıp bitirdiğiniz zaman” anlamının var olduğunu söylemesiyle beraber Abdullah Yusuf Ali’yi referans alarak “metinde verdiğimiz anlam daha uygun düşmektedir” tercihinin nedenini açıklamaktadır.

Porohova’nın ayetleri serbest tercüme ederek manayı olumsuz etkilediğine Kadir suresinin ilk üç ayetinden bir örnek daha vermek istiyoruz:

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ * وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ * لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ *

1. Мы повелели снизойти Корану в ночь Аль Кадра. 2. Как изъяснить тебе, что значит "ночь Аль Кадра"? 3. Дороже тысячи (бесплодных) месяцев она!

Porohova ayetlere şu manayı vermiştir: 1. Biz, Kur’an’a Kadir gecesinde inmesini emrettik. 2. Sana “Kadir gecesinin” ne olduğu nasıl açıklanmalı? 3. O (faydasız) bin aydan daha hayırlıdır.

Söz konusu mealdeki yaklaşımı şu açılardan ele alabiliriz:

1. İlk ayette zikredilen “أَنْزَلْنَاهُ” ifadesi geçmiş zaman fiildir. Porohova ise bu ifadeye emir kipinde “Biz inmesini emrettik” şeklinde tercüme edilmiştir.
2. Üçüncü ayette geçen “خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ” ifadesine kendi yorumunu katarak “(verimsiz/faydasız) bin aydan daha hayırlıdır” şeklinde tercüme yapmıştır. Başka bir ifadeyle Porohova’ya göre Kadir gecesinin bin aydan daha hayırlı olabilmesi için mevzubahis ayların ibadetlerden mahrum olması şartı aranmaktadır ki bu yanlıştır.

5. **MAGOMED NURI OSMANOV, KORAN, 1995**

Prof. Dr. Osmanov (1924-2015) Dağıstan'da doğmuştur. Moskova Devlet Üniversitesi Filoloji Fakültesi Farsça Bölümü'nden 1950 yılında mezun olmuştur. 1995 yılında ilim adamlarından oluşan bir heyet, yeni bir Kur'an mealini Rus diline kazandırmıştır (Bu dönemlerde Ahmediye cemaatinin de meal yayımladığı bildirilmektedir. Rezvan, 2001: 450).

Osmanov'a göre tedavüldeki mealler – Kuliev'e ait meal hariç - hepsi lâf-zî tercümelerdir. Yine ona göre her ne kadar Kuliev mealine “mana tercümesi” başlığını koyduysa da bu görevi yerine getirmede her zaman başarılı olamamıştır.

Osmanov'un tercümesi yakın zamanlarda yapılan tercümelerin en iyisi olmakla beraber, 2003 senesinde yapılan en iyi Rusça Kur'an tercümesi olarak tanıtılmış ve Osmanov'un kendisi Rusya Federasyonu Devlet Ödülüne layık görülmüştür.

Osmanov'un başkanlığında V.V. Naumkin, A.V. Sagadeev, V.D. Uşakov ve D.V. Frolov gibi İslam âlimleri ve doğu bilimcilerden oluşan on bir kişilik bir heyet kurulmuştur (Dolinina, 2013: 11). Önceki meallerin artı ve eksilerini görebilen bu heyet Kur'an'ı Rusçaya aktarmada doğru bir yol izlemeyi hedeflemiştir. Bazı eleştirmenlere göre mütercimler kendilerini bir takım şer'î ve ideolojik hatalardan kurtaramamışlardır. Bütün olumsuzluklara rağmen bu mealin en başarılı çalışmalardan biri olduğunu söyleyebiliriz (Osmanov, 2009: 2, 567-568; Rezvan, 2001: 450-451; Shovkhalov, 2006: 93-96; Kuliev, 2003: 946-947).

Dolinina, Osmanov'un mealini beğenmekte ve şu açıklamayı yapmaktadır:

“Osmanov, Rusça Kur'an mealini açık bir dille yapmıştır. Onun gayesi “Arapça bilmeyen birisinin mealini okuduğunda Kur'an'ı kolayca anlayabilmesi” olmuştur ve bunun için gereken bütün çabayı sarf etmiştir. Kur'an'da mahzufları göstermiştir. Tefsirlere bol miktarda başvurmuştur ama Kur'an'ın edebi/sanatsal ruhunu iletmede yeterince çaba göstermemiştir” (Dolinina, 2016).

Kur'an'da zikredilen bazı kelimelerin daha sonra ıstılah anlamı kazandığı bilinen açık bir gerçektir. Buna salat, zekât, takva, haram, mekruh... gibi kelimeleri örnek olarak gösterebiliriz. Mütercimlerin, çalışmalarında buna son derece dikkat etmeleri gerekir. Aksi halde hata yapmak kaçınılmaz olur. İncelediğimiz mealinden bir örnek vermek istiyoruz. Maide suresinin 87. ayetinde Cenab-ı Allah şöyle buyurmaktadır:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحَرَّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

О вы, которые уверовали! Не запрещайте [есть] яства приятные, которые дозволенные вам Аллахом. Не преступайте закона, ибо не любит Аллах преступающих границы.

Rusça mealin Türkçe tercümesi: Ey iman edenler! Allah'ın size helâl kıldığı hoş nimetleri haram etmeyin ve kanunun sınırlarını aşmayın. Çünkü

Allah, haddi aşanları sevmez.

“لَا تُحَرِّمُوا”- lâ tuharrimû” ifadesinin üzerinde durmak istiyoruz. “حرم- h-r-m” fiili Kur’an’da her zaman fikhî anlamdaki “haram” manasında kullanılmamıştır. Mesela bu ayette “haram” değil “mahrum/ yoksun bırakmak” anlamı daha uygundur.

Fakat Rusça meallerde ve özellikle Osmanov’un mealinde bu inceliği ve hassasiyeti göremiyoruz. Aslında aynı sıkıntı Türkçe meallerde de yaşanabilmektedir (Karşılaştığımız diğer hatalar için bkz: A’raf suresi, 7/193-198).

İncelediğimiz mealden olumlu bulduğumuz bir örnek vermek istiyoruz. Osmanov Alak suresinde geçen “اِقْرَأْ” kelimesine yaygın olan “oku” anlamını vermemektedir. Bunun açıklamasını ise “burada zikredilen “اِقْرَأْ” kelimesi okumak anlamını taşımamaktadır. Ayetteki anlamı “duyurmaktır”. Nitekim Hz. Muhammed okuma-yazma biliyordu” şeklinde yapmaktadır.

6. ELMİR KULIEV, KORAN PEREVOD SMISLOV, 2002

Kuliev (1975-) Bakü’de doğmuştur. 1990 yılında Azerbaycan Devlet Tıp Üniversitesi’nin Dış Hekimliği Fakültesinde eğitimine başlamıştır. Fakültede Filistinli öğrencilerle tanışması İslam’a ve Arapçaya ilgisini uyandırmıştır. Öğrenci bursuyla kendine Sablukov’un mealini satın alan ve mealde zıtlıklarla karşılaşan Kuliev, bunun sebebinin tercümenin kalitesizliğinden kaynaklandığını anlamış ve Arapça öğrenmeye karar vermiştir (Ataev, 2016).

Kuliev Arapçadan Rusçaya tercüme tecrübesini Arapça küçük broşür ve kitapçıkları Rus diline tercüme ederek başlar. Ayrıca 1997 yılında müfessir Abdurrahman b. Nasir es-Sadi’nin tefsirini Arapçadan Rusçaya tercüme işlerini üstlenir ve bu çalışma ile İslami literatürle geniş bir biçimde tanışmış olur. Bu çalışmalar Kuliev’a, kendisinin de bir meal yazabileceği fikrini aklına getirir (Ataev, 2016). Kuliev hazırladığı Rusça bir mealin müsveddesini 2002 yılında hazırlar ve Suudi Arabistan komisyonuna sunar. Komisyon tarafından gereken tashihler yapıldıktan sonra mealin yayımlanmasına karar verilir.

Mealın üzerinde çalışırken en çok Osmanov’un ve Kraçkovkiy’nin çalışmalarından istifade ettiğini belirten Kuliev zamanla başka meallere dayanıp güvenmeyi yanıltıcı olabileceğinin farkına varır ve sadece Arapça eserlerden istifade etmeye karar verir. Taberi, İbn-i Kesir, Kurtubi, Şevkani ve Celaleyn gibi büyük müfessirlerin eserlerinden yararlandığı gibi nadiren de olsa Sabuni, er-Rifai ve Razi’nin eserlerine bakmayı da ihmal etmemeye çalışır. Bu arada Muhammed Takiyuddin el-Hilali ve Muhammed Muhsin Han’ın İngilizce meallerinden de istifade ettiğini belirten Kuliev, Z.M. Bünyanov ve V.M. Memmedeliyev tarafından Azericeye tercüme edilen “Kur’an’ı Kerim Meali” isimli mealı de kullanmıştır. Bununla beraber Kuliev, Hayrettin Karaman ve Ali Özek’in yönetiminde grup çalışması ile oluşturulan Türkçe mealinden de istifade ettiğini belirtmektedir. Tabi ki Sadi’nin tefsirini tercüme etmesi Kuliev’in meal yazma işini hayli kolaylaştırmıştır (Kuliev, 2016).

Tercüme esnasında yeni bir şey üretmek derdinde olmadığını beyan

eden Kuliev, mealini yazarken "İslam'la yakından ilişkisi olmayan birisi acaba benim bu Rusça mealimi okuduğunda hangi sonuçlar çıkarır ve bu sonuçlar Arapça metne ne kadar yakın olur" düşüncesini göz önüne alarak ayetlere anlam verdiğini belirtmiştir. Yanlış anlaşılma riski olan ayetlerle ilgili de saygın müfessirlerden istifade ederek açıklamalar yapmıştır.

Bu meal kanaatimizce Rusya'da ve Orta Asya'da en yaygın ve en muteber meallerden biridir. Kuliev elinden geldiği kadar ayetlerdeki manayı Rus diline yansıtmaya çalışmış, lâfzî tercümeden kaçınmıştır (Kuliev, 2009).

17 Eylül 2013 tarihinde Novorossiysk bölge mahkemesi Elmir Kuliev'in mealini 'aşırılıkçı yayın' olarak kabul etmiş ve meale yasak kararı vermiştir (İngvar, 2016). Bu kararın peşinden, meal ve yazar hakkında olumsuz eleştirilerde bulunanlar olduğu gibi Kuliev'in bu konuda suçsuz olduğunu savunanlar da olmuştur. Kararın kendisine bile bildirilmediğini ve bu haberi başkalarından öğrendiğini belirten Kuliev "kararda sadece Müslüman olanların Müslüman olmayanlar üzerindeki üstünlük ve Müslüman olmayanlar hakkında olumsuz değerlendirmelerin var olduğu iddia edilmektedir" şeklinde yorum yaparak verilen kararda açıklığın ve netliğin bulunmadığını belirtmektedir (Sergazina, 2016).

7. ŞAMIL ALYAUTDINOV, SVEŞENNIY KORAN, SMISLI, BOGOSLOVSKIY PEREVOD, 2012

Moskova'da 1974'de doğan Şamil Alyautdinov 1998 El-Ezher Üniversitesi mezunudur. Tatar asıllı olan Şamil yayın ve medyada kendisini oldukça iyi tanıtmış ve dünya turnuvaları hazırlayarak birçok ülkede tebliğ ve konferanslar düzenlemektedir. 1991'den itibaren DUMER'de (Духовное управление мусульман Европейской части России (ДУМЕР). Türkçesi: Avrupa Rusya'nın Diyanet İşleri Başkanlığı) resmi bir göreve başlamış ve zamanla görevinde yükselmeler yapmıştır. 1997'den itibaren Moskova Memorial camisinde imam-hatip görevini yapmaktadır. Telif ettiği birçok kitap ve makale bulunmaktadır (Shakirova, 2016).

Şamil Alyautdinov'a ait dört ciltli meal-tefsiri bulunmaktadır. Yazar ve meali tanıtımlar çalışmanın yıllarca sarf edilen emeğin mahsulü olduğunu vurgulamaktadırlar. Söz konusu meali Şamil Alyautdinov sahip olduğu resmi sitesinde yayınlamıştır (Alyautdinov, 2016).

Ayetlere yapılan yorumlar, tefsirlerden verilen referanslar, yazarın şahsi kanaati ve yorumları eseri daha da renkli kılmaktadır. Bununla beraber yazarın güncel meseleleri ele alıp irdelemesi esere ayrı bir değer katmaktadır. Fakat Şamil Alyautdinov bazı hatalardan müstağni olamamıştır. Örneğin Kur'an'da geçen "لَعَلَّ" – Lealle" edatının kullanımına yeterince itina gösterilmemiş ve geliş güzel anlam verilmiştir (Edatın Kur'an'daki manalarını incelemek için bkz: Atamov, 2013: 77-94). Aslında yanlış anlamlandırılan sadece bu edat değildir. Başka bir örneği Bakara suresinden verebiliriz. Malum, Kur'an'ı Kerim sözlü bir hitaptır ve dolayısıyla bazı ayetlerde hazflarla karşılaşmamız gayet doğaldır. Aynı zaman hazf teşbihlerde de söz

konusudur. Mütercim bu durumu her zaman göz önünde bulundurması gerekir. Aksı halde hatalar ve yanlış yorumlar kaçınılmaz olur. Bakara 2/171.ayette inkârcıların durumundan haber verilmektedir. Onların durumları daha iyi anlaşılсын diye teşbihe başvurulmuştur. Muteber görüşe göre, inkârcıların İslam'ı tebliğ edenin karşısındaki durumu, kendisine seslenen, sesi duymasına rağmen bundan bir şey anlamayan çoban ile sürüsünün durumuna benzetilmektedir (Akdemir, 1989: 152-156). Buna binaen ayetin meali "İnkâr edenleri imana çağıran ile inkâr edenlerin durumu, bağırıp çağırmadan başka bir şey duymayan hayvanlara seslenen (çoban) ile hayvanların durumu gibidir..." şeklinde anlaşılması gerekir (Benzer manalar için bkz: Akdemir, 2009: 25; Karaman ve diğerleri, 2003: I/253-256)

Bu açıklamalarımızdan sonra Şamil Alyautdinov'un mealinde bu ayete verilen manaya incelemek istiyoruz. Ayete verilen mananın Türkçesi şöyledir:

"inanmayan insan bağırıp çağıran fakat (ne kendisini ne de etraftakileri) duymayan birisine benzemektedir. Onun bağırıp çağırması – çok yakın veya uzak bir şeye olan hitaptır..."

Metnin Rusçası: Человек неверующий подобен тому, кто кричит, но сам при этом [себя и других] не слышит. Его крики — обращение к чему-то очень близкому или отдаленному...

Ayete verilen mana dikkatlice okunduğunda görülecektir ki ayette hazfın takdiri yapılmamış ve dolayısıyla yanlış tercüme edilmiştir. Verilen manaya göre inanmayan insan bağırıp çağırana benzetilmekte ve buna istinaden tamamen yanlış istikamette yorumlar yapılmaktadır. Fakat yukarıda da belirttiğimiz gibi durum tamamen farklıdır. Daha sonra ise Şamil ayetin tefsir kısmında "muteber müfessirlerin açıklamaları dikkate alındığında ayeti günümüz realiteler göz önünde bulundurarak şu şekilde anlayabiliriz: Allah'a inanan ile inanmayan arasındaki diyalog birbirinden tamamen farklı ve uzak kültür ve medeniyetlere sahip insanların birbirine benzemeyen farklı dillerde konuşup anlaşmalarına benzemektedir (mesela Rusça ile Japonca). Bunlar birbirini ancak jest ve mimiklerle anlayabilirler ki bunun da etkisi az olacaktır. Nitekim jest ve mimikler kültürlerle göre değişebilmektedir. Elbette bunların, birbirine işe yarayacak bir şey anlatmaları zordur veya imkânsızdır kaldı ki yüksek değerler hakkında burada söz etmeye gerek bile yoktur. Çözüm – dilleri, ilmi ve kültürleri öğrenmektir ki bu yıllarca uzun çalışmaları gerektirir..." şeklinde açıklamalara yer verilmektedir. Açıkça görüldüğü gibi bu açıklamalar da ayeti anlamamızda bir yarar sağlamamakta ve ayette verilen mesajın izahını taşımamaktadır (Rusça metni incelemek için bkz: Alyautdinov, 2016).

Daha önce de vurgu yaptığımız gibi İslamiyet'in gelişile Arap dilindeki bazı kelimelere farklı anlamlar yüklenmiş, bazı kelimeler ise istilahî anlamlar kazanmıştır. Kur'an'ı tercüme ederken bu gibi durumlara dikkat edilmesi gerekir. Burada konuyu Maide suresi 6.ayeti örneklenirerek açıklamak istiyoruz.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوْهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ ...

Ayette geçen “فَتَيَمَّمُوا” kelimesine dikkat çekmek istiyoruz. “فَتَيَمَّمُوا” kelimesinin sözlük anlamı “bir şeye yönelmek, aramak” demektir (İsfahani, 2005: II/718). Bilindiği gibi söz konusu kelimenin ıstılah anlamı suyun bulunmadığı veya bulunsa bile kullanılmasının mümkün olmadığı durumlarda, kişinin niyet ederek abdest veya gusül abdesti yerine geçmesi için yaptığı manevi temizliktir (Serinsu, 1997: 366.) Fakat bu anlam ayette geçmemektedir. Bundan dolayı ayeti tercüme ederken “فَتَيَمَّمُوا” kelimesine “teyemmüm ediniz” anlamını vermek yanlıştır. İncelediğimiz meal de bu ifadeye “совершите таяммум чистой землей/temiz toprakla teyemmüm ediniz” anlamı verilmiştir. Bu mana yanlıştır. Nitekim ayetin devamında “فَامْسَحُوا بِوُجُوْهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ – yüzlerinizi ve ellerinizi onunla meshedin” ifadesi yer almaktadır. O zaman teyemmüm kelimesinin zaten yüz ile ellerin temiz bir toprakla meshedilmesi olduğuna göre ayetin devamında bir daha “yüzlerinizi ve ellerinizi onunla meshedin” denilmesi zaidliği ifade eder. Hâlbuki “teyemmüm” kelimesine sözlük anlamı verildiğinde tekrar söz konusu olmayacak ve ayet daha iyi anlaşılacaktır. Bu hususları dikkate alarak ayette geçen ifadeye şu şekilde anlam vermemiz mümkündür: “...o zaman temiz bir toprağa yönelin. Onunla yüzlerinizi ve ellerinizi meshedin...”.

Söz konusu hatanın diğer Rusça meallerde de işlendiğini tespit ettik. Bununla beraber aynı hata Türkçe meallerde de vardır.

Değerlendirme

Sonuç olarak diyebiliriz ki her mealin kendine mahsus olumlu ve olumsuz özellikleri vardır. Her bir meal değerlidir ve bütün kusurlarına rağmen Kur'an'ı anlama alanında katkı sağlamaya yöneliktir. Dilbilim açısından mealleri ele aldığımızda en serbest çevirinin, Porohova'ya ait olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim Rus diline şiirsel meali tercih etmeye karar veren Bayan Porohova'nın meali incelendiğinde görülecektir ki bazen Arapça metninde olan bazı kelimeler atlanabilmiş, bezen de olmayan kelimeler eklenebilmiştir. Yaptığımız incelemelere göre Osmanov'un ve Kuliev'in mealleri ilmî bir değere daha çok layıktır. Osmanov'a ait olan mealin diğer bir üstünlüğü ise heyet çalışması olmasıdır.

Tarihi süreç içerisinde bazı fiil köklerinin anlam değişmelerine uğradığı bir vakiadır. Bu fiil köklerinin anlam değişmesi sonucunda kök anlamından uzaklaşarak yeni anlamlar kazandığını gördük. Bununla beraber bazı kelimelere zamanla ıstılah anlamı yüklenmiştir. Bu iki husus Kur'an çevirilerinde dikkat edilmesi gereken en önemli unsurlar arasında yer almaktadır.

Sonuç

Çalışmamızın daha iyi bir Rusça mealin yazılmasına katkı sağlamak hedefi taşıdığını belirtmek istiyoruz. Bu alanda emek verenlerin çalışmaları büyük bir öneme haizdir. Yaptığımız eleştirilerde ise müsamahalı olmaya özen gösterdik ve gönül kırıcı, incitici ve küçümseyici dilden kaçındık.

Araştırmamız esnasında, Rusya'nın Kur'an çevirisine erken dönemden itibaren başladığını gördük; bazı çalışmaların önce XVII. asırdan itibaren Batı dillerinden Rusçaya yapıldığını, bazılarının ise XIX. asırdan itibaren Arapçadan Rusçaya kazandırıldığını tespit ettik.

Dmitriy **Boguslavskiy**, Gordiy **Sablukov** ve İgnatiy **Kraçkovskiy** tarafından Arapçadan Rusçaya yapılan meallerin kaynak dil odaklı olduklarını söyleyebiliriz. Erek dil odaklı mealler arasında ise Magomed Nuri **Osmanov**, Elmir **Kuliev**, ve Şamil **Alyautdinov**'un çalışmalarını gösterebiliriz. Yapılan en serbest meal ise Valeriya **Porohova**'ya olduğu tespit edilmiştir.

İncelediğimiz meallerde başarılı çeviri örnekleriyle karşılaştığımız gibi **Dilbilim** ve **Çeviribilim** açısından hatalı tercümelemlerle de karşılaştık. Bu hataların;

- a) Anlam bağlam ilişkisi,
- b) Arapçanın gramatik yapısını dikkate almama,
- c) Kur'an'ın anlatım üslubunu fark edememe ve
- d) Deyim ve mecazların karşılıklarını verememe

şeklinde olduğunu tespit ettik.

İlgili bölümlerde, yukarıda söylenenlerle ilgili örneklemeler yaparak konumuzu temellendirmeye çalıştık ve deliller sunduk. Araştırmamızın hedefinden uzaklaşmamak ve sayfa sınırlarını aşmamak için örnekleri sınırlı tuttuk.

Çalışmamızda değerlendirmesini yaptığımız Rusça Kur'an mealleri, bunun sonucunda tespitlerimiz ve teklif ettiğimiz önerilerin Kur'an çalışması yapacak araştırmacılara yol göstereceğini umuyoruz.

Kaynakça

Akdemir, S. (1989). *Cumhuriyet Dönemi Kur'an Tercümeleri (Eleştirel bir Yaklaşım)*. Ankara : Akid Yayınları .

Akdemir, S. (2009). *Son Çağrı Kur'an*. Ankara : Ankara Okulu Yayınları .

Alyautdinov, S. (2016, Ocak 4). Sveşenniy Koran, Smıslı, Bogoslovskiy Perevod. <http://umma.ru> adresinden alındı

Alyautdinov, Ş. (2016, Nisan 21). Perevod Korana na Russkom Yazıke. <http://umma.ru> adresinden alındı

Ataev, T. (2016, Ocak 3). Put Elmira Kulieva k Koranu i Oşuşeniye sladosti veri. <http://islam.com.ua> adresinden alındı

Atamov, M. (2013). Kur'ân-ı Kerim'de “لَعَلَّ Lealle” Edatının Kullanışı ve Anlamları. *Diyanet İlmi Dergisi*, 3(29), 77-94.

-
- Atamov, M. (2013). Rus Dilinde Yayınlanan Kuran'ı Kerim Çevirilerinin Çeviribilim Açısından İncelenmesi. *(Başarılı Bir Rusça Kur'an Çevirisinin Oluşturulmasına Katkı)*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, S.B.E.
- Boguslavskiy, D. N. (2005). *Koran* (2. b.). İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Dolinina, A. A. (2013). Russkie Perevodı Korana v XX Veke: Kratkaya Harakteristika. *Uçyonie Zapiski Kazanskogo Universiteta Dergisi*, 155/3(2), 11.
- Dolinina, A. A. (2016, Ocak 3). Sovremenniy Perevod Korana Dlya Şirikogo Çitatel'ya Dolcen Uçitvat' Tafsiri. <http://www.islamrf.ru> adresinden alındı
- Dolinina, A. A. (2016, Ocak 3). Sovremenniy Perevod Korana Dlya Şirikogo Çitatel'ya Dolcen Uçitvat' Tafsiri. <http://www.islamrf.ru> adresinden alındı
- el-İsfahani, R. (2005). *el-Müfredât fî Ğarîbil'l-Kur'ân*. Beyrut: Marife Yayınları.
- Esed, M. (2002). *Kur'ân Mesajı Meal – Tefsir*. (C. Koytak, & A. Ertürk, Çev.) İstanbul: İşaret Yayınları.
- et-Taberî, E. C. (2001). *Câmiu'l-Beyân an Te'vîli Âyi'l-Kur'ân* (Cilt II). (A. b. et-Türkî, Dü.) Kahire: Hicr Yayınları.
- Hamidullah, M. (2000). *Aziz Kur'an Çeviri ve Açıklama*. İstanbul: Beyan Yayınları.
- Hayrettin Karaman, M. Ç. (2003). *Kur'ân Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- İngvar. (2016, Ocak 3). V Rossii Zapretili Koran? <http://golosislama.com> adresinden alındı
- Kraçkovskiy, İ. Y. (1955). *İzbrannie Soçineniya* (Cilt I). Leningrad: Akademiya Nauk SSSR Yayınları.
- Kraçkovskiy, İ. Y. (1963). *Koran Perevod i Kommentarii*. (V. Belaev, Dü.) Moskova: Vostochnaya Litertura Yayınları.
- Kraçkovskiy, İ. Y. (2010). *Koran* (12. b.). Rostov: Feniks Yayınları.
- Kuliev, E. (2003). *Na Puti k Koranu*. Bakü : Abilov, Zeynalov i Sinovya Yayınları.
- Kuliev, E. (2009). *Koran* (7 b.). Yoşkar-Ola: Ummah Yayınları.
- Kuliev, E. (2016, Ocak 3). Kacdiy Ayat Korana Bıl Dlya Menya Otrkrtiyem. <http://www.idmedina.ru> adresinden alındı
- Kurtuluş, R. (2002). TDV İslam Ansiklopedisi (DİA). *Krackovskij, Ignatij Julianovic*. Ankara : TDV Yayınları.
- Omarov, M. (2009). *Alim Kuramuhammad-Hacı*. Mahaçkala: Risalat Yayınları.
- Osmanov, M. N. (2009). *Koran* (3 b.). Moskova: Dilya Yayınları.
- Pazarbaşı, E. (2001). Popular Commentaries And Translations Of The Quran In Azerbaijan. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(11), 144.
- Porohova, İ. V. (2009). *Koran*. Moskova : Ripol Klassik Yayınları.
- Rezvan, E. (2001). *Koran i Ego Mir*. Sankt Petersburg: Peterburgskoe Vostokovedeniye Yayınları.

Sablukov, G. S. (1884). *Svedeniya O Korane Zakonodatel'noy Knigi Mohammedanskago Verouçeniya*. Kazan : Kazan Üniversitesi Yayınları .

Sablukov, G. S. (1894). *Koran, Zakonodatelnaya Kniga Mohamedanskago Verouçeniya* (2. b.). Kazan: İmparator Üniversitesi Yayınları.

Saipova, S. (2006). İgnatıy Yulianoviç Kraçkovskiy ve Valeriya Porohova'nın Rusça Kur'ân Tercümeleri. Ankara, Türkiye: Ankara Üniversitesi S.B.E.

Sergazina, K. (2016, Nisan 20). İnretvyu s Elmirom Kulievim-Avtorom Zapreshennogo v Rossii Perevoda Korana. <http://www.sova-center.ru> adresinden alındı

Serinsu, A. N. (1997). *Dînî Terimler Sözlüğü*. İstanbul : MEB Yayınları .

Shakirova, E. (2016, Nisan 19). İzvestniy Bogoslov Shamil Alyautdinov Prezentuet Svoi Noviye Knigi v Kazani. <http://islam-today.ru> adresinden alındı

Shovkhalov, İ. (2006). *Kur'ân-ı Kerîm'in Rusça Tercümeleri. (Mana ve Doğruluk Bakımından Değerlendirilmesi)*. Ankara: Basılmamış Doktora Tezi.

Türkoğlu, İ. (2008). TDV İslam Ansiklopedisi (DİA). V. *Rusya'da İslâm Araştırmaları*, XXXV/266-267. İstanbul: TDV Yayınları.